

PRVI KONGRES HRVATSKIH ZNANSTVENIKA IZ DOMOVINE I INOZEMSTVA

Zagreb - Vukovar, 15. - 19. studenog 2004. godine

Prvi kongres hrvatskih znanstvenika iz domovine i inozemstva organiziran je na inicijativu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH. Sudionici su bili mnogi pozvani stručnjaci iz Hrvatske i svijeta iz raznih znanstvenih područja. Skup je počeo dana 15. studenog 2004. godine okupljanjem znanstvenih novaka i znanstvenika u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, uz prigodan domjenak dobrodošlice. Slijedećeg dana, 16. studenog slijedilo je otvaranje Kongresa i pozdravne riječi Predsjednika Vlade RH dr. sc. Ive Sanader, Predsjednika Hrvatskog sabora Vladimira Šeks, Predsjednika RH Stjepana Mesić, te Ministra znanosti, obrazovanja i športa doc. dr. sc. Dragana Primorac. Plenarne sjednice i predavanja bile su organizirane prema znanstvenim područjima, te su obuhvaćale slijedeće sekcije i voditelje:

a) Sekcija Prirodne znanosti – moderator: dr. sc. Radovan Fuchs

voditelji: prof. dr. sc. Davor Pavuna, The Swiss Federal Institute of Technology Lausanne, Switzerland i akademik Vladimir Paar, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb

b) Sekcija Tehničke znanosti – moderator: prof. dr. sc. Juraj Božičević

voditelji: prof. dr. sc. Ivica Crnković, Department of Computer Science and Engineering Mälardalen University, Västerås, Sweden i prof. dr.sc. Darko Stipaničev, Fakultet elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje, Sveučilišta u Splitu, Split

c) Sekcija biomedicina i zdravstvo – moderator: prof. dr. sc. Antun Tucak

voditelji: prof. dr. sc. Željko Bošnjak, Medical College of Wisconsin, Departments of Anesthesiology and Physiology, Milwaukee, Wisconsin, USA i akademik Daniel Rukavina, Medicinski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Rijeka

d) Sekcija Društvene znanosti – moderator: prof. dr. sc. Slobodan Uzelac

voditelji: prof. dr. sc. Stjepan G. Meštrović, Texas A&M University, Department of Sociology, College Station, Texas, USA i prof. dr. sc. Ivo Josipović, Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb

e) Sekcija Humanističke znanosti – moderator: prof. dr. sc. Mirjana Polić-Bobić

voditelji: prof. dr. sc. Vladimir Goss, Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Rijeka; Hillsborough, North Carolina, USA i akademik Mislav Ježić, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb

f) Sekcija Biotehničke znanosti – moderator: prof. dr. sc. Matko Marušić

voditelji: prof. dr. sc. Gordana Kralik, Poljoprivredni fakultet, Sveučilište u Osijeku, Osijek i prof. dr. sc. Stanimir Vuk-Pavlović, Mayo Clinic, Rochester, Minnesota, USA

Usporedo s plenarnim predavanjima znanstveni su novaci za svaku sekciju prikazali postere s međunarodnih skupova. Cijelokupni Kongres publiciran je u Knjizi sažetaka voditelja sekcije i u dvije Knjige sažetaka postera znanstvenih novaka, dvojezično na hrvatskom i engleskom jeziku.

Dana 17. studenog znanstvenicima su se pridružili i gospodarstvenici, ističući nužnost bolje povezanosti znanosti i gospodarstva, razmijeni iskustava i usklađenijeg djelovanja. Istog dana organiziranim prijevozom odlazimo u Vukovar gdje se nastavlja rad u sekcijama i izrada zaključaka Kongresa. Slijedećeg dana u prijepodnevnim satima bili smo u obilasku Vukovara i mimohodu povodom obilježavanja trinaest godina od pada Grada heroja. Nastavkom radnih zaključaka upravo u Vukovaru nastojao se dati značenje i poticaj ovoj regiji koja je u ratu iznimno stradala, a poslijeratni oporavak uslijed nedostatka financijskih sredstava i podrške nije osobito uspješan. U poslijepodnevnim satima uslijedila su izvješća voditelja sekcija i rasprava, a potom i svečano donošenje i proglašenje Deklaracije o znanosti u nazočnosti istaknutih predstavnika Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, te novinara.

„Jedinstvo uz pomoć znanja“ naziv je trajnog programa s kojim je pokrenuta suradnja na povezivanju raznovrsne znanstvene, obrazovne i gospodarske suradnje putem raznih projekata. Otkako je Europsko vijeće 18. lipnja 2004. godine dodijelilo Hrvatskoj status zemlje kandidata, našim znanstvenicima se otvaraju brojne mogućnosti glede sudjelovanja na znanstvenim i tehnološkim programima Unije. Ustrojena je i Zaklada za znanost, visoko školstvo i tehnološki razvoj koja će uskoro početi s financijskom i stručnom pomoći raznim projektima. Razvijena je strategija cijeloživotnog obrazovanja, a u stvaranju je i strategija skrbi o nadarenima. Nakanu o zamjeni „odljeva mozgova“ njihovom „cirkulacijom“ treba operacionalizirati raznovrsnim poticajnim mjerama. Razlozi nezadovoljstva i napuštanja

Hrvatske leže u dramatičnoj razlici u mogućnostima znanstvenog istraživanja i profesionalnog napretka (uvjeti rada, njegovo vrednovanje i sl.).

Značajan doprinos ovom Kongresu u vidu pismenog podneska dala je i gospođa dr. sc. Irma Kovčo Vukadin docentica na Visokoj policijskoj školi MUP-a RH i prodekanica za nastavu, iz kojeg izdvajam slijedeće sadržaje:

Kriminalitet je realnost svakog društva, bez obzira na njegovu razvijenost u svakom pogledu. Razmišljanje o mogućnosti postojanja društva bez kriminaliteta je iz današnje prizme gledanja, temeljene na povijesnom učenju, utopija. Razvoj kriminologije kao znanosti, posebice etiologije kriminaliteta, pokazuje kako je realno za očekivati da će određeni broj ljudi u određenom društvu, zahvaljujući konstelaciji endogenih i egzogenih čimbenika, činiti kaznena djela, odnosno ispoljavati ponašanja koja društvo svojim zakonodavstvom definira kao nedopuštena i kažnjiva ponašanja. Mehanicističko poimanje kriminaliteta po kojem je kriminalitet «bolesno tkivo» koje se «nakalemilo» na društvo i koje je moguće oštrim, «kirurškim» mjerama odstraniti, je davno napušteno. Jasno je da je kriminalitet integralni dio društva i realna nastojanja su ona po kojima se kriminalitet nastoji održavati na određenoj razini koja je prihvatljiva, odnosno tolerabilna za konkretno društvo. Kao referentni okvir za procjenjivanje stanja kriminaliteta u nekom društvu može poslužiti i podatak o strahu kriminaliteta kod građana. Upravo taj strah od viktimizacije treba poslužiti kao alarm za reviziju i propitivanje učinkovitosti postojećeg sustava formalne društvene reakcije na kriminalitet.

Kriminalitet je integralni dio ukupnog društva pa i suzbijanje kriminaliteta (posebice na razini prevencije) ne može biti zadaća isključivo policijske organizacije. To nas dovodi do pitanja funkcije policije u suvremenom demokratskom društvu.

Znanost se u visokorazvijenim društvima smatra važnim alatom ukupnog razvoja. Iz tog razloga razvojnu strategiju nekog društva možemo sagledavati kroz ulaganja upravo u znanost. U Hrvatskoj se, a posebice u posljednjem periodu, govori o važnosti znanosti, no konkretnijih kvalitetnijih i bitnijih pomaka nema puno. Vlada Republike Hrvatske je 2003. godine donijela dokument «Strategija razvitka RH «Hrvatska u 21. stoljeću» - znanost» u kojem se uvodnom dijelu sažetka prepoznaje važnost znanosti u razvoju društva te se daje dosta kritična ocjena stanja znanosti u Hrvatskoj. Navodi se kako «nažalost, znanost u

Republici Hrvatskoj trenutačno stagnira, a u nekim elementima i nazaduje. Sustav nije djelotvoran, nedovoljno potiče kreativnost i inovativnost, te nije usuglašen s europskim sustavom. Neučinkovitost sustava iskazana je u skromnoj kompetitivnosti, marginalnoj međunarodnoj reputaciji i posve sporadičnoj prisutnosti u gospodarskom, političkom i javnom životu. Bez obzira na respektabilna postignuća pojedinih znanstvenika, znanstvenom sustavu nedostaje razvojna vizija, sustavna i dugoročna razvojna politika (koja uključuje detaljan plan promjena), ali i potrebna proračunska i izvanproračunska sredstva.»

Kriminologija egzistira u europskim zemljama u različitom intenzitetu i okruženju. U kontekstu nastavnih programa, brojna sveučilišta nude (unutar uglavnom pravnih studija) predmet kriminologije, a neka nude i kompletne dodiplomske studijske programe.

U postojećim nastavnim programima u Hrvatskoj, možemo konstatirati da se kriminologija, kao obvezatan predmet nalazi u programu Odsjeka za poremećaje u ponašanju Edukacijsko rehabilitacijskog fakulteta, Visoke policijske škole MUP-a i Studija socijalnog rada (Kriminologija i socijalna patologija) dok se na pravnim fakultetima nudi kao izborni predmet. Osim «čiste» kriminologije, postoje i drugi kriminološki predmeti koji postoje u nastavnim programima: Kriminologija delinkvencije mladih (Visoka policijska škola), Politika suzbijanja kriminaliteta (Visoka policijska škola), Osnove penologije (Visoka policijska škola), Privatna sigurnost (Visoka policijska škola), Delinkvencija mladih i kriminalitet na štetu maloljetnika (Visoka policijska škola), Penologija (Edukacijsko rehabilitacijski fakultet), Delinkvencija mladih (Edukacijsko rehabilitacijski fakultet), Socijalna patologija (Edukacijsko rehabilitacijski fakultet), Delinkvencija i socijalni rad (Studij socijalnog rada).

U Strategiji razvitka Republike Hrvatske «Hrvatska u 21. stoljeću» - znanost i u skladu s međunarodnim standardima, za područje policijskih znanstvenih istraživanja i s njim povezanog visokoškolskog obrazovanja mogu se postaviti slijedeći ciljevi:

- 1. Definirati znanstveno područje koje bi obuhvaćalo probleme kriminaliteta u okviru Pravilnika o utvrđivanju znanstvenih područja (o samom nazivu područja bi se trebalo dobro razmisliti),*
- 2. Definirati razvojne ciljeve ovog područja u okviru generalne razvojne strategije znanosti u Hrvatskoj,*

3. *Prilagoditi visokoškolske obrazovne programe sistemu europskog sustava visokoškolskog obrazovanja,*
4. *Osigurati proračunska i izvanproračunska sredstva za ovo znanstveno područje,*
5. *Uspostaviti sustav evaluacije u svrhu osiguranja kvalitete i razvoja obrazovanja i znanosti u ovom području*
6. *Istraživačkom i obrazovnom aktivnošću reagirati na zahtjeve koje nameću suvremeni problemi kriminaliteta i sigurnosti,*
7. *Intenzivirati znanstvenu i obrazovnu suradnju u srodnim znanstvenim područjima,*
8. *Intenzivirati znanstvenu i obrazovnu suradnju na međunarodnoj razini,*
9. *Osigurati kvalitetno kadrovsko pomlađivanje u cilju postizanja održivog razvoja,*

Po logici stvari međunarodna suradnja je tek jedan (ali naravno, vrijedan) cilj koji teško može biti ostvaren ako neke elementarne pretpostavke za njegovu realizaciju nisu ostvarene. No, to nipošto ne smije biti argument za neaktivnost u tom pravcu.

Svim sudionicima Kongresa podjeljene su Zahvalnice o sudjelovanju na Prvom kongresu hrvatskih znanstvenika, a u tijeku je i tiskanje publikacije prijedloga o mogućnostima napredka znanosti u Hrvatskoj.

mr. sc. Daša Poredoš, dipl. socijalni radnik
NPB „Dr.Ivan Barbot“ Popovača